

Sognekommunen Skibby

Af Niels L. Nielsen

Mellem den brede Isefjord med store åbne vandflader og den smalle Roskilde Fjord med de mange kringlede sejlløb, utallige vige og småøer ligger den herlige halvø, der i daglig tale kaldes Horns Herred. Det er lidt imperialistisk, for den del, der ligger syd for Skibby, er faktisk Voldborg Herred. Men af mange opfattes hele halvøen som Horns Herred. Som bekendt kommer en fejl, der gentages ofte nok, nemt til at ligne en sandhed, og nye brugere kender ikke den historiske baggrund.

Henover højdetrage omkring halvøens midte breder byen Skibby sig ud i landskabet. Med endelsen -by har den i følge stednavneforskerne fået sit navn i vikingetiden. Udgravninger ved østbredden af den nuværende Selsø har afsløret en boplads fra perioden.

Arkæologerne tolker stedet som en handels- og håndværksplads med sæsonvis aktivitet; og ud fra fundene og beliggenheden har de udkastet den teori, at denne afsides vig i Roskilde Fjord har været vinterhavn for Lejrekongernes flåde af vikingeskibe. Byen kan meget vel have fået sit navn, fordi den har ligget tæt ved denne koncentration af skibe. Man hæfter sig også ved, at et af de gamle marknavne på vigens vest side er Snekkeager.

Halvøen har fra et meget tidligt tidspunkt efter istiden været beboet af mennesker, hvilket fund af bopladser fra jægerstenalderen på bunden af Roskilde Fjord vidner om. Talrige spor af menneskelig aktivitet op gennem såvel ældre som yngre stenalder, bronzealder og jernalder vidner om, at landskabet har budt vore forfædre attraktive betingelser.

Fjordene og skovene har givet de første mennesker gode muligheder for jagt og fiskeri og indsamling af ikke mindst østers. Meget varierede jordbundsforhold med mange lette jorder har givet oldtidsbønderne mulighed for at dyrke markerne med deres primitive redskaber.

I landskabet ses stadig noget nær Danmarks største koncentration af gravhøje og jættestuer, selv om et meget stort antal af disse storstensgrave er ryddet i de seneste århundreder; især på de mest intensivt dyrkede områder i halvøens centrale dele. Der kan ikke være tvivl om, at der har været bebyggelse ved Skibby, inden den fik sit nuværende navn.

Kirken

Med kristendommens indførelse i landet – og dannelsen af sogne omkring de nyopførte kirker – har det tilsyneladende været helt oplagt at opføre en kirke i Skibby. Og endda en af de tidlige, idet den anses for at være bygget omkring år 1100. Om der har stået en trækirke i byen inden stenkirken, står hen i det uvisse, idet der ikke har været lavet undersøgelser under kirkegulvet. Men utænkeligt er det ikke.

Den nuværende kirkes usædvanlige størrelse signalerer, at vi her ikke har at gøre med en almindelig landsby. Kirken er designet til en bebyggelse af større betydning.

Fundet af munken Poul Helgesens kampskrift fra reformationstiden, Skibbykrøniken, i en niche i kirken er et indicium om en nærmere forbindelse til Roskilde, hvor han havde en funktion ved domkirken. Hvordan den er havnet i Skibby, er uvist, men at dette kontroversielle skrift netop er blevet skjult her, må vidne om en personlig forbindelse. Der er gættet på, at han måske havde tilsyn med kirken her.

Præstegårdshaven er bemærkelsesværdig ved sin store størrelse, som den må have fået, da en gård i sydsiden af området i begyndelsen af 1800-tallet blev revet ned. Gennem næsten to århundreder blev den intensivt passet af skiftende præstepar, der havde gjort den til et paradis med planter i et artsrigt og ekstraordinært udvalg. Tidligere rummede den finurlige anlæg med stenhøj og lille sø omgivet af en herlig blomstereng.

I dag er driften mere ekstensiv og dele er omdannet til parklignende område med offentlig sti. Men som før er området præget af floristisk mangfoldighed og en stor bestand af småfugle, der ofte stimler sammen for at skælde ud på præstegårdens ugle. På gårdspladsen gror et par imponerende lindetræer, der er mere end 200 år. De stod foran hovedbygningen i en tidligere præstegård, som i 1871 blev erstattet af den nuværende.

Trafikalt – fra gåben til telebus

Som et kuriosum kan nævnes, at nogle antager, at det har været muligt at krydse halvøen med vikingetidens mindre både ved at sejle ind ad Hønepilsgrøften, der syd for Skibby danner grænse mellem de to herreder. Derefter skulle det være muligt at trække bådene over land (som det er kendt fra vikingernes færden ad russiske floder) nogle få hundrede meter gennem den nuværende Lindegårdspark til Røgerup mose og komme videre ad åen, der løber mod vest til herregården Egholm.

Man skal notere sig, at den almindelige vandstand dengang har været højere, og at Egholm som gammel middelalderborg har ligget helt omgivet af en fjordarm i forlængelse af Vellerup vig. Det vidner muslingeskaller i jorden om. De findes helt ind nordøst for gården.

I øvrigt giver sognets korte kystlinje ikke mange muligheder for søværts trafikforbindelser. Dog var der fra omkring 1860 og op til slutningen af 1920'erne fra Møllekrogen ved Selsø fast dampskibsroute til Gershøj og Roskilde. Under Anden Verdenskrig gen-

optog man i en periode sejladsen for at fragte blandt andet svin til slagteriet i Roskilde med skib fra Møllekrogen.

Selsø Møllekrog med sandsynligvis S/S (dampskibet) Horns Herred 1.

Badebroen ved Selsø Møllekrog 1921 eller 1922. I baggrunden ses sandsynligvis dampskibsfærgen Horns Herred 2.

Med sin centrale beliggenhed har Skibby været det naturlige centrum for vejforbindelser på halvøen. Linjeføringen i det gamle vejnet er i stor udstrækning bevaret i nutidens og viser, hvordan det naturligt stråler ud fra byen. Hvis vi rykker blot 100 år tilbage, var trafikken på dem meget begrænset. Dengang foregik megen samfærdsel med apostlenes

heste. Det var helt naturligt at gå selv lange strækninger; f.eks. havde et af postbudene en rute på 25 km – til fods. Der var forbindelse med diligence mellem Roskilde og Skibby.

Skibby Bustrafik ved Alex Jensen fotograferet i Roskilde med en Daimler fra 1914. Billedet er taget i reklameøjemed, på bagsiden står: "N.B: Taarnene skal med. Inde i Bilen tegnes flere Hoveder."

Da rutebiler omkring 1920 blev taget i brug, erstattede de hestevognene, og der blev opbygget et rutenet med faste forbindelser til såvel Roskilde, som Holbæk og Frederikssund. Efterhånden kom også ruter mellem Frederikssund og Skibby over Sønderby-Østby og Ferslev-Venslev. Disse ruter blev drevet af lokale vognmænd fra Skibby, Storm Andersen, Simonsen og Alex Jensen, hvoraf det sidste udviklede sig til det kendte rejsebureau Skibby Rejser. I dag er der stadig en betydelig trafik af rutebusser, suppleret af telebusser, der kan tilkaldes efter behov.

Skibby Rejser.
Her ses blandt andre ejer Knud Alex Jensen stående op ad bilen.

I 1920'erne blev der tænkt trafik i en større sammenhæng, idet man projekterede og anlagde en jernbanelinje fra Frederikssund til Hvalsø. Den blev taget i brug 1928 og desværre allerede nedlagt i 1936; efter den almene opfattelse fordi indflydelsesrige kredse i hovedstaden frygtede, at en effektiv jernbane helt fra Helsingør til Midsjælland ville trække betydelig trafik bort fra København.

I Horns Herred blev der bygget stationer og trinbræt i mange af de små byer, og den gamle banedæmning ses endnu tydeligt mange steder i landskabet. Den sidste smalle vejbro over banen ved Bonderup er netop blevet nedrevet her i 2009. I Skibby kom en station med vigespor, så modsatkørende tog kunne passere hinanden her. I den forbindelse blev posthuset flyttet fra hovedgaden til jernbanestationen. Både stationsbygning og posthus ses stadig, men er i dag private beboelser.

På en strækning tæt nordvest for byen var baneanlægget gravet gennem en bakke. Efter nedlæggelsen blev slugten brugt som offentlig losseplads, som senere blev dækket med jord for at indgå i et villa-

kvarter (Syrenvej). Der skal bygges med omtanke, for undergrunden på den gamle losseplads er ikke stabil!

Handel og håndværk – Skibby har, hvad De søger

Skibby lå så langt fra de nærmeste større byer, Roskilde, Holbæk og Slangerup/Frederikssund, at den ikke var omfattet af den halvanden-mils zone, der tidligere beskyttede købstæder mod handelsmæssig konkurrence (en grænse, der blev markeret af kasseformede, klippede tjørne ved vejkanterne). Men de lå ikke længere væk, end at folk fra Skibby og opland også handlede i disse byer.

I Kong Valdemars Jordebog fra 1241 er byen opført som købstad på linje med den nuværende Frederikssund Kommunes anden datidige købstad, Slangerup. Denne købstadsstatus var imidlertid ikke varig, og dog har der i Skibby (som et af de få steder uden for købstæderne) været afholdt kvægmarked to gange om året helt op til 1947. Det foregik formentlig over for biografen, hvor der var en plads foran den gamle kro, der lå tilbagetrukket, og hvor der nu er bygget treetagers boligblokke.

Skibby Kro omkring år 1895. I 1889 har Hans Andersen købt kroen. Han er gift med Frederikke, født Andersen, og de har en datter Bodil Marie.

Byen husede mange handlende. I 1965, hvor jeg som tilflytter fra Nordsjælland lærte byen at kende, var der f.eks. fire købmænd, to bagere, tre manufakturhandlere, to slagtere, isenkræmmer, sæbehus, to skomagere, cykelhandler, to møbelforretninger/polstrere, radio/symaskineforhandler, el forretning, guldsmed, fotograf, bogtrykkeri, gartner

og boghandel. Alt i alt et antal og et udvalg af forretninger, der kunne hamle op med mangen en mindre købstad. Og dertil kom diverse frisører og ishuse samt kiosk og cafeteria.

I dag blomstrer byens handel stadig som følge af, at fremsynede, lokale investorer i 1990'erne gik sammen om at skabe et butikstov midt i byen med en serie dagligvare- og specialforretninger.

Endvidere var der et større antal værksteder og håndværkere, hvor imellem kan nævnes smed, autoværksteder og mølle. Der udviklede sig af disse mindre industrivirksomheder blandt andet to maskinfabrikker, hvoraf bygningerne fra den ene i dag rummer kommunens produktionsskole. Den anden var flyttet ind i byens nedlagte mejeri. Desuden var der et ikke ubetydeligt fjerkræslagteri.

I første del af 1900-tallet var der en mindre sodavandsfabrik, som distribuerede sine drikke til den enkelte privatkunde ved hjælp af egen bil. Det var en meget almindelig måde at få forsyninger på. Bagere, slagtere, mælkemænd og fiskemænd kørte med deres varer rundt, dels i byen, men især i stor udstrækning i omegnen og besøgte kunderne efter et fast rutemønster. Der var næsten altid en kone hjemme, som således kunne klare meget af den daglige handel uden at skulle bruge tid til at komme til byen. Børnene skulle jo passes, og de mange hjemlige gøremål klares i en tid, der ikke var præget af grydeklare retter i frysedisken.

Administration og liberale erhverv

Skibby var og er helt tydeligt hovedsognet på halvøen. Med sin centrale placering rummede byen mange af de funktioner, som ellers er karakteristiske for en købstad. Men da den ikke i størrelse har kunnet måle sig med de fleste af slagsen, kan det måske være passende, at kalde den en 'minikøbstad'.

Det kommunale omdrejningspunkt var naturligvis kommunekontoret, der havde til huse i byens gamle skolebygning tæt ved kirken. Administrationen var bemandet med to-tre personer. I samme bygning var der også sygekassekontor og det ene af byens ikke mindre end fire pengeinstitutter, nemlig Bon-

destandens Sparekasse. Sparekassebestyreren var gårdejer og sognerådsformand Rasmus Andersen, der således nemt kunne 'pendle' mellem sine to hverv.

Sundheden for byens og omegnens beboere blev plejet af to læger og en tandlæge, hvis virksomheder efterhånden voksede til klinikker med adskillige beskæftigede. Og dyrene tog to dyrlæger sig af. Som et andet købstadstræk havde byen et apotek, der leverede den nødvendige medicin. Den gamle bygning er i dag blevet bodega, efter at et nyt og moderne apotek kom til.

Omsorg

I dag ligger der i byen et stort, meget moderne plejehjem omgivet af et større antal ældreboliger. Det gamle alderdomshjem fra 1940 er ombygget til nutidig standard.

I byens nordlige udkant ligger en bemærkelsesværdig stor bygning, nemlig den gamle arbejds- og forsørgelsesanstalt fra 1869 med plads til 100 beboere. Det var ikke et sted, man ønskede sig hen, men ikke desto mindre var det et langt bedre og mere velordnet sted end de normale små fattighuse i landsbyerne, hvoraf der også lå et i Skibby. Det rummede et blandet klientel. Der var stærkt vanføre, blinde, evnesvage, sindssyge, fattige uden mulighed for at klare en husleje, enker med faderløse børn, fordrukne m.fl.

Hornsherreds Arbejdsanstalt, 1937, set fra urtehaven (nordsiden).

En social skraldespand kunne man fristes til at hævde. Men samtidig et sted med tag over hovedet og

sparsomme, men daglige måltider. Til gengæld måtte beboerne yde ved at præstere praktisk arbejde. Stedet og ordningen nød betydelig, også positiv opmærksomhed i samtiden langt uden for sognets grænser, og beboerne var ikke bare fra Skibby, men fra hele halvøen.

I dag er den anseelige bygning indrettet til andelslejligheder og går under navnet Elmegården. En enkelt konkret genstand er bevaret; nemlig den malmklokke, der kaldte alumnerne til spisning og arbejde. Den hænger på Marbækskolens kontor efter i mange år at have fungeret som skoleklokke i skolen ved Nyvej.

Skoler og uddannelse – lokale 'universiteter'

Børns skolegang blev på Sjælland lovbestemt i 1806, men de fleste steder var der oprettet skoler længe inden. Det ligger nogenlunde fast, at den første skole i byen blev bygget i 1729, og ligesom mange andre steder var det en adelig familie, som sørgede for det. Her var det familien Krabbe på godset Egholm i samarbejde med Scheel på Selsø. Begge godser havde fæstegårde i byen.

Skolen lå ganske tæt ved kirken på vestsiden af kirkemuren. Den nuværende bygning har haft en forgænger af bindingsværk. Den først kendte lærer var degnen Jacob Vandal, som dukker op i kilderne i 1745.

Først i 1923 bliver der bygget en ny skole (med gymnastiksal), som i dag rummer det lokale bibliotek. Indtil 1953 var det en 7-klasset skole, og da blev der i et skoleforbund med Ferslev-Vellerup Kommune oprettet en mellemskole og foretaget en betydelig udvidelse af bygningerne med blandt andet faglokaler som skolekøkken, sløjd og fysik. Og lærertallet blev forøget fra tre til 10-12. Inden da var elever, der fortsatte skolegangen efter 7. klasse, taget til Roskilde med bus eller til Frederikssund med bus/tog eller på cykel. I nogle perioder var der oprettet mindre private realskoler i byen; længst levede en på Skibbyhøj.

Byens udvikling tog imidlertid fart, og i 1972 tog man første etape af den nuværende skole, Marbækskolen, i brug (i dag 500 elever).

Faglig uddannelse af lærlinge i handels- og håndværksfag kunne i en lang årrække i midten af 1900-tallet klares på en lokal teknisk skole i Søndergade (nu Degnebakken). Og i en kortere periode omkring 1870 husede byen også en højskole på hjørnet af Hovedgaden og Degnebakken.

Bønder og gårde

Sognets hovederhverv var fra gammel tid landbrug. En del af gårdene benævnes som universitetsgårde, det vil sige gårde, hvis skatter kom Københavns universitet til gode. Formentlig hænger det sammen med, at gårdene indtil reformationen hørte under en kirke eller et kloster, og derefter blev inddraget af kongemagten, der gav dem videre til universitetet.

Udskiftningskortet fra 1808 viser cirka 20 gårde. Ved udflytningen på markerne fik mange navn efter nærliggende gravhøje, Hvilehøjgård, Enhøjgård, Storhøjgård osv. En af de største fik navnet Hanghøjgård efter en nu jævnet gravhøj nord for byen; her var der i længst forsvundne tider rettersted.

Gårdejerstanden udgjorde ryggraden økonomisk og mentalt i området. Jeg erindrer, at vi stadig i midten af 1960'erne kunne spore en betydelig selvbevidsthed i standen; i dag er landmændene så få, at erhvervet kun i ringe grad præger det lokale samfund. Men de vidtstrakte marker er stadig en markant del af landskabet i sognet.

Udstykninger og vækst

Omkring 1960 blev de første udstykninger til villa-grunde foretaget i udkanten af den gamle handels- og bondeby. Nogle gårde solgte en del af jorden fra, og andre forsvandt helt. Store villakvarterer og noget almennyttigt byggeri er nu vokset op omkring byen. Sognet bebos i dag af 3500 borgere, der med en erhvervsmæssig meget bred sammensætning i stor udstrækning er nødsaget til at pendle til arbejdspladser i Nordsjælland og Københavnsområdet.

Skibby Kro – at sidde på kroen og tænke på ... biografen

Over for den nuværende biograf lå fra gammel tid byens kro. Faktisk blev biografen bygget af kromanden. I begyndelsen af forrige århundrede lejede en rejsebiograf ofte krosalen til filmforevisning ved hjælp af sit mobile udstyr. Det trak mange gæster. Krofatter fandt, at han ligeså godt selv kunne gøre en forretning ud af det. Ved at bygge biografen fik han sin krosal fri til andre formål.

Og kroen var jo samlingssted med mange fester for private, foreninger og skoler. Sognerådsmøderne blev holdt på kroen, og større forsamlinger mødtes dér til diskussioner af aktuelle sager. Og så var der naturligvis ballerne. Nogle værelser til handelsreisende og andre, der havde brug for overnatning, var der også.

Fastelavn med heste foran Skibby kro, 1921.

Men som det skete for flertallet af danske kroer, mistede også Skibby Kro besøgende og omsætning i et omfang, den ikke kunne overleve. I 1992 blev den revet ned og er nu erstattet af byens første 'højhuse' på tre etager. Et varieret og skiftende udbud af cafeterier og pizzeriaer har overtaget bespisningen af lokale og vejfarende.

Småbyer

Sognet rummer kun to mindre landsbyer. Mod øst tæt ved Selsø ligger Manderup med nogle få gårde og huse. Og mod nord ligger den endnu mindre Bonderup. Til sognet hører i vest en lille del af Røge-
rup.

Tilbage i 1200- og 1300-tallet boede i Manderup den lavadelige slægt Manthorp. Den ejede betydeli-

ge arealer og store gårde. En gravsten over Nicolaus Manthorp ses stadig som den eneste tilbageværende af flere i gulvet i Skibby kirke. I det åbne land ses ikke mange huse ud over de gårde, der blev flyttet ud efter udskiftningen ved år 1800. Dog findes der to mindre samlinger af huse på Bonderup Old og Skibby Old, hvor landarbejdere og husmænd har haft til huse.

Steder De må se

... har sognet ikke mange af

Områdets mange bakker med den varierede natur, hvor de mange dyrkede marker er iblandet talrige småskove, levende hegn, moser og småsøer, er områdets største attraktion. Man føler sig langt fra storbyen København, selv om der kun er 50-60 km dertil. Landskabet rummer mange biotoper, der giver husly til en spændende flora og en masse dyr, hvor fuglene især gør sig bemærket.

Egnens historie er interessant, men Skibby Sogn har af bemærkelsesværdige bygninger kun kirken med sine kalkmalerier som et konkret, kulturhistorisk trækplaster. De gamle bindingsværksbygninger er stort set forsvundet. Kun i de små landsbyer har enkelte overlevet kravene til nutidens boligstandard; ligeså en række pittoreske huse i Bystrædet tæt ved kirken.

En enkelt lidt overset lokalitet bør dog fremhæves, nemlig Lindegårdsparken. Den ligger lidt vest for byen, og der er fri adgang. Den er i første halvdel af 1800-tallet anlagt som herregårdspark efter engelsk mønster af N.A. Holten, der kan hævdes at være datidens Mærsk Mc-Kinney Møller. Fra en beskeden baggrund blev han Danmarks rigeste i kraft af sin evner som finansmand, hvilket skaffede ham betroede poster for regering og konge. Han var den sidste direktør for Øresundstolden, og opnåede dermed landets bedst lønnede embede.

Hans lokale engagement lå først og fremmest i Sæby sogn lige syd for Skibby. Men Lindegården var hans og familiens elskede sommerbolig. Parken er fredet og en vis genopretning af den eksotiske beplantning med fremmedartede træsorter er sket på det meget kuperede terræn, hvor der stadig ses rester af udsigtshøje, udgravede damme m.m.

Større fællesskaber

Ved kommunesammenlægningen i 1966 var Skibby med i første bølge. Det blev meget naturligt Skuld-elev-Selsø mod øst og Ferslev-Vellerup mod vest, som gik sammen med Skibby. Det fortælles, at der som så mange andre steder var diskussion om navnet på det nye fællesskab. Mange fantasifulde forslag af stednavnekombinationer fremkom i forsøg på at bevare enkeltområdernes identitet i det nye.

Sognerådsformanden i Ferslev-Vellerup, Poul Larsen, blev den samlende person, der blev valgt til borgmester. Han skar igennem: "Det er jo ikke et foderstofselskab, vi har med at gøre. Navnet skal være Skibby."

Forfatteren

Niels L. Nielsen er født 1940 og bor i Skibby, han var lærer og viceskoleinspektør ved Skibby Skole og Marbækskolen 1965-2005 og er formand for Historisk Forening for Skibby-egnen.

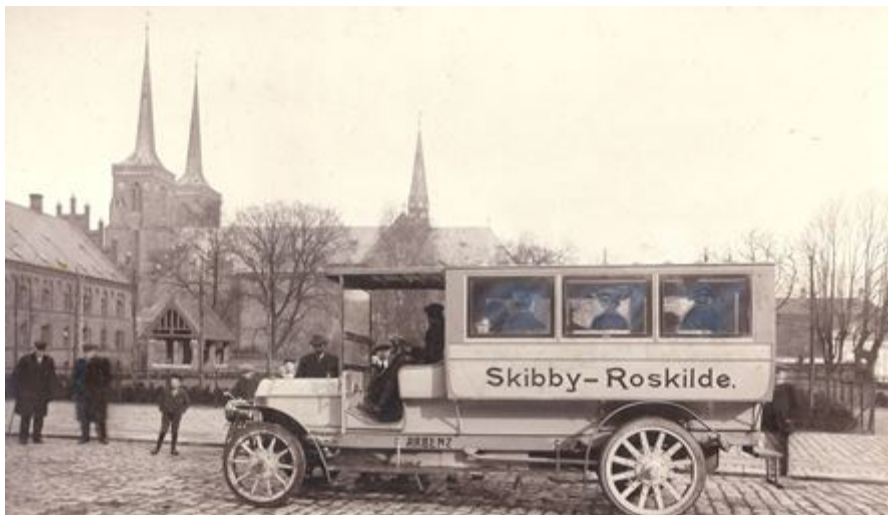
Fotografierne

Selsø Møllekrog med sandsynligvis S/S (dampskibet) Horns Herred 1 som sejlede færgefart på Roskilde Fjord fra 1882 til 1913 hvor den blev afløst af Horns Herred 2.

Badebroen ved Selsø Møllekrog 1921 eller 1922 med dyrlæge Laurids Petersen og frue på broen, og i vandet Sofie Thamdrup med en af sønnerne.
I baggrunden ses sandsynligvis dampskibsfærgeren Horns Herred 2 som da var en ældre og nedslidt båd der var dyr i drift, og derfor i slutningen af 1922 blev solgt til ophugning.
Til afløsning blev indsat motorskibet Horns Herred 3 som indgik i fjordens færgefart til 1928.

Skibby Bustrafik ved Alex Jensen fotograferet i Roskilde med en Daimler fra 1914. Billedet er taget i reklameøjemed, på bagsiden står: "N.B: Taarnene skal med. Inde i Bilen tegnes flere Hoveder."

Skibby Rejser. Her ses blandt andet ejer Knud Alex Jensen stående op ad bilen.

Skibby Kro omkring år 1895. I 1889 har Hans Andersen købt kroen. Han er gift med Frederikke, født Andersen, og de har en datter Bodil Marie. Det er muligvis mor og datter man ser i døren.

Hornsherreds Arbejdsanstalt, 1937, set fra urtehaven (nordsiden).

Fastelavn med heste foran Skibby kro, 1921.

Marianne Larsen fra Skibby Lokalhistoriske Arkiv har hjulpet med at finde billederne til historien. Skulle der blandt læserne være nogle med yderligere oplysninger om billederne og de gengivne personer, hører arkivet gerne herom (henvendelse på Skibby Bibliotek).

Niels L. Nielsen - fotograf Peter Rahbek 2009.

Niels Nielsen har i Jul i Frederikssund 2009 nedenstående anekdotiske historie i stedet for en forkortet udgave af ovenstående historie:

Skibby set i et gadespejl

Han satte træskoene

Skibbys storkøbmand Bjergmark kommer en formiddag kørende gennem byen i sin nye, flotte bil. På fortovet går smed Bruun uden for sit værksted, der havde til huse i den tidligere isenkramforretning, nu "Bondestuen". Bjergmark stopper, hilser og spør, om smeden vil ha' en tur. "Jo, tak." Han vil da godt prøve det fine køretøj, og for ikke at snavse gulvet til træder han ud af træskoene og efterlader dem på fortovet, inden turen begynder. Da bilen er forsvundet, står træskoene tilbage til nogen undren for forbigående, der ikke kender årsagen til det efterladte fodtøj.

Timerne går, og stadig står fodbeklædningen, hvor smeden har efterladt den, hvilket giver anledning til en hel del 'snak'. Hvor er smeden? Ved aftenstide løses mystikken dog, da købmanden vender tilbage med sin passager, og træskoenes ejermand atter tager dem i besiddelse. Turen gik såmænd til Vordingborg!

I øvrigt lader det til, at lange bilture ligger til slægten. Bruun har en efterkommer i Australien. Flere gange har han besøgt Skibby for at 'gå i slægtens fodspor'. Sidst var i 2006, hvor han med et krydstogtskib gjorde ophold i København. Det benyttede han bl.a. til at tage en taxa fra hovedstaden hertil. Han får en lokal rundvisning af isenkrammerens sønner - mens taxaen står og venter.

Sikkerhed eller ...

På slottet i Jægerspris sidder - som der bør - tagrender til at føre regnvandet fra tagene til effektive afløb, så murene ikke får vandskader. Fra tid til anden skal tagrenderne renses for blade og andet affald, så de til stadighed kan opfylde deres mission. Nu er det ikke så ligetil en sag som hjemme i parcelhuset. Slottets tagrender sidder for højt for de fleste stiger. Opgaven udbydes i licitation. En blikkenslager i Skibby vinder den.

På en udvalgt dag begiver han sig med sine to lærlinge til Slottet med det nødvendige udstyr: nogle spande og noget reb. De tre tager turen op ad de

mange trin i tårnet for at nå til loftet. Her finder de frem til et passende, stort tagvindue, som lærlingene kan klemme sig ud gennem. De får bundet reb om sig, så de ikke ved et evt. fejltrin på taget skal ende på slotsgårdens brolægning mange meter nede.

De kravler ud og begynder rensningen. Nu har de deres tvivl, om nu mester også holder godt fast i rebet. Det vil de da lige afprøve, så da en spand er fyldt med snask fra tagrenden, tager den ene sit sikkerhedsreb af og binder det i hanken på spanden. Og så får spanden et fur ud over kanten og sejler mod jorden, mens rebet i fuld fart trækkes ud gennem vinduet.

Da spanden rammer jorden, dukker mesters paniske ansigt også op i vinduesåbningen i forventning om, at han har mistet en af sine lærlinge. Stor er hans forvirring - og lettelse, da han bliver ramt af lærlingenes latterbrøl. Efter den tid passer han rebene ved den slags operationer. Og venter med pauseøllen til senere.

Det 'vilde' Vesterhav

Et efterår indtræffer der som ret sædvanligt en god, gedigen efterårsstorm over Danmark.

Kromand Skovmose i Skibby bliver fascineret af vejrets rasen, og inspireret af radioens meldinger om et frådende Vesterhav bestemmer han sig til at ville opleve det vilde hav. Han får sin kone med på idéen, inviterer et par venner med, starter sin store, amerikanske Chrysler og sætter kursen vestover.

På vejen over Sjælland melder sulten sig, og selskabet gør ved middagstid holdt ved en passende kro for at nyde en god middag. Og da man når til færgelejet i Korsør, er det blevet aften og tid til at finde et sted at overnatte.

Næste dag gør Skovmose landgang på Fyn og fortsætter mod vest. Da han når frem til Middelfart, får han imidlertid problemer med bilen og må holde ind på et værksted. Der går så megen tid, at der må endnu en overnatning til. Men på tredjedagen går det så rask over den jyske halvø, selvom det er før motorvejenes tid. Og endelig hen på eftermiddagen

kan de se klitterne ved Vesterhavet. De parkerer og finder en sti ned til havet - for blot at konstatere at havet nu ligger spejlblankt foran dem, ja faktisk er det nu nærmest at ligne ved det store 'stille'-hav.

Bal på kroen

På Skibby kro blev der i dens velmagtsdage holdt mangt et krobald, som der gik frasagn om. Der blev danset igennem, og ungdommen flokkedes. Gårdmandsdatter Grethe var som sædvanlig med og lod sig villigt og med fryd svinge af de unge mænd, hvoraf nogle dansede rigtigt godt. Den mest eftertragtede dansepartner var krockarlen Svend, der var exceptionel god til denne sport.

Nu var der bare det aber dabej, at hun hjemmefra havde fået forbud mod at danse med netop ham. Og dog kunne hun bare ikke lade være! Forbudet skyldtes faktisk ikke, at han tilhørte en anden social klasse eller var kendt som skørtejæger. Vetoet grundede sig i hans øgenavn Svend "Gravrust", da han var en meget mørklødet mand. Måske var han født sådan, men tilnavnet mere end antydede den almindelige opfattelse af årsagen: hans mildt sagt usædvanligt ringe hygiejne.

Og det blakkede ry viste sig ikke kun at være tom snak! Historien melder intet om, hvordan hendes referat hjemme blev formuleret.

Frisk luft

I den tid, hvor det ikke var almindeligt at besidde en cykel, havde La's Pe'sen alligevel fået lyst til anskaffe sig et sådant nymodens transportmiddel. Som gårdmand måtte han kunne tillade sig den luksus. Nu havde han ikke den store indsigt i cyklens mekanik eller øvelse i at køre på den. Og vejene var absolut ikke asfalterede. Så for at bevare dette statussymbol i bedst mulig stand gjorde han som flertallet af nutidens motorcyklejere: han satte køretøjet i laden om efteråret og vinteren.

Når foråret på et tidspunkt var så vidt fremskredet, at vejret var tørt og stabilt, beordrede han sin tjenestekarl til at trække vidunderet frem i lyset og støve det grundigt af. Og smøre det grundigt, så 'maskineriet' kunne fungere tilfredsstillende. "Og så skal du huske at skifte luften i dækkene. Den er nok blevet for gammel," var Pe'sens slutbesked til karlen.

Fru Jensen - her og hinsides

I mange år havde Karl G. Jensen og hans kone Poula købmandsforretning i byen. I begyndelsen var det ikke en specielt lukrativ beskæftigelse, og udkommet strakte kun til, at privatboligen var et lejemål tæt på forretningen.

Imidlertid lå der en dejlig villa på Selsøvej, hvor en fru Jensen boede. Lige et hus, Poula og Karl kunne ønske sig. De og fru Jensen fattede sympati for hinanden, og da fru Jensen var godt til års, overvejede hun, hvad der skulle ske med hendes hus, når hun forlod denne verden. Hun ville gerne, at det unge købmandspar kunne købe huset efter hende. Da hun så døde, satte arvingerne huset til salg til 75.000 kr. Alt for dyrt for Poula og Karl. Andre købte huset, men måtte lade handelen gå tilbage. Så tilbød Poulas far at hjælpe de unge med finansieringen, og det lykkedes at overtage huset til kun 38.000 kr.

Familien flyttede ind og nød det nye domicil. En nat blev Poula vækket ved, at nogen prikkede på hendes hånd. Det var fru Jensen! Karl var blevet syg og trængte til omsorg.

Senere så Poula fru Jensen stå i et vindue og se ud over haven, da hun kom hjem til huset efter arbejdsdagen i forretningen. Det skete flere gange, at Poula så den gamle ejer, og hun følte, at fru Jensen passede både på sit hus og familien.

På et tidspunkt boede en købmandslærling hos dem et par år under sin uddannelse. Han vidste ikke noget om fru Jensen, men en dag fortalte han familien, at han havde set en gammel dame i huset. Han beskrev hende, og det var helt klart fru Jensen! Det var i begyndelsen af 1950'erne.

Karrusel

En aften var der middagsselskab i Skibby, hvor hovedparten af de mandlige deltagere var medlemmer af det frivillige brandmandskorps. Og selvfølgelig gik alarmen netop, mens de sad ved maden. Alle styrtede af sted.

Købmand Karl G. - med det aldrig brugte efternavn Jensen - ejede en Ford 29, der oprindeligt var personvogn, men nu ombygget idet bagsædet var erstattet af et lad med presenning over. Isenkræmme-

rens kone, Kis, der netop havde fået kørekort dagen før og derfor var 'ekspert' som chauffør, følte en stærk trang til at bistå brandmændene. Hun fik overtalt brandchef Karl G. til, at hun skulle køre ham til branden. Det gik også fint med at få ham bragt til brandstedet, der ikke var langt borte.

Og så kørte hun tilbage til resterne af selskabet, der i mellemtiden havde samlet sig på et nærliggende gadehjørne for at følge med i begivenhederne. Det så med nogen undren Forden med Kis køre forbi dem og fortsætte ad de små gader. Der gik imidlertid kun kort tid, før hun atter dukkede op i samme kørselsretning efter en rundtur i byen. Hun fortsatte atter forbi tilskuerne, der råbte hende an for at få en forklaring på den usædvanlige kørsel, men de kunne ikke høre hendes svar.

Atter dukkede hun op, og nu fik hun fortalt, at hun ikke vidste, hvordan hun kunne stoppe køretøjet. Deres gode råd nåede hende dog ikke, før hun igen var forbi dem. Og selskabet morede sig! Karruselkørslen fortsatte flere gange, før det endelig lykkedes dem at få gjort hende klart, at hun jo bare kunne dreje startnøglen retur. Det har hun måttet høre for mange gange siden.